

Miroslav Pelikan

KAPETAN

K A P E T A N

Nisam mogao odbiti i ovaj zadatak. Već sam se bio na vrlo niskim redakcijskim granama i doista malo nedostaje pa da izvisim i s te posljednje grane. Naime, morao sam napraviti priču o lokalnom pomorcu, kažu da je bio i kapetan broda, koji je spasio svojom barkom nekolicinu nesprenih i nesretnih jedrililičara i za taj je poduhvat nagrađen priznanjem za hrabrost. Antun Tonči Franić, taj odvažni pomorac sjajno me je ugostio. Složio sam zgodnu priču i odmah je poslao u redakciju. Urednik je bio vrlo zadovoljan, govoreći mi, to je put kojim moraš ići, iako su mi njegove riječi odnekud zvučale poznato. Za nagradu dobio sam par dana odmora, možda nađem još nešto zanimljivo. Uz dobar odmor uvijek se može dobro raditi, tumačio mi je urednik. Tonči Franić nije dopustio da odem u hotel, ponudio mi je jednu od soba u velikoj kamenoj kući. Odavna je tu, to je obiteljska kuća, živi sam, neće mi smetati a meni će svakako dobro doći dan, dva odmora u debeloj hladovini kuće. Nisam odbio. Tonči je bio ugodan sugovornik,

zašto ne bih ostao. Već navečer, Tonči me je poslije dobra objeda pozvao da mi pokaže staru kuću. Upoznao me je s bogatom i prevrtljivom povijesti kuće i obitelji koja je u njoj živjela. Mnogobrojne fotografije tapetirale su zidove, uz poneki očuvani dio skupog pokućstva, nekoliko slika s brodovima na moru. Ispred kuće prostirao se prostrani vrt prepun biljaka sa svih strana svijeta, ponosno ih je pokazivao Tonči.

Uskoro smo se našli i u podrumu kuće, a vino koje smo kušali bilo je izvanredno. Čaša na čašu, riječ za riječ i jedva smo izašli iz rajskog podruma.

Noć sam proveo teško. Ujutro sam se osjećao kao prebijen.

-Navečer će biti bolje- tješio me je Tonči. I doista, nakon cjelodnevnog ležanja, Tonči me namamio u podrum. Iznova teška noć, još teže jutro.

-Danas nećemo u podrum- rekao sam Tončiju na kome se nisu vidjeli tragovi prethodnih večeri.

Naravno, nisam odolio pozivu jer sutra ću otputovati i tko zna hoće li mi igdje biti ovako ugodno. Uistinu se ne sjećam o čemu smo uopće pričali prve dvije večeri, tek nekako,

sasvim iznenada Tonči tiho, gotovo šapćući reče.

-Ja sam ih prevezio.

-Koga-začudo ga upitah.

-Njih, njih sam prevezio, tamo-pokaza mi rukom koja se jedva primjetno tresla.

-Tamo-

-Gdje tamo?

-Tamo, tamo na otok.

-Prevozili ste turiste?_

-Ma ne- gnjevno odloži čašu-ma ne, prevezio sam ih s jednim brodom, tamo na otok.

-Koga?

-Zatvorenike.

-Zatvorenike?

-Da, golotočane. Zapovijedao sam brodom. Ja i nekoliko mornara.

-I?

-I ništa. Pristajao bih, tu nedaleko, uz obalu. Onda su ih počeli dovoditi vezane, krvave, pretučene, vezani uvijek po dvojica. Teturali su, padali. I tada i tada su ih jednostavno bacali u potpalublje moga broda. Padali su i jaukali. Ovi što su ih pratili zatvorili bi poklopce od potpalublja i naredili vozi. Plovili smo do Golog

otoka. Tamo su ih iskrcavali, jedva su izlazili, neke su nosili. Zatim bi se vraćao natrag i tako ne znam koliko puta.

-Puno ste ljudi prevezli?

-Ne znam, mi nismo smjeli ni pogledati prema zatvorenicima. Opasni su bili ti koji su pratili zatvorenike. Čovječe kakve su oni poglede imali.

-Kakve poglede- gotovo se smijući upitah ga.

-To je bio pogled koji je zaudarao na putnike, na bol, na smrt.

Tonči pognu glavu i zašuti. Promatrao sam ga žaleći ga. On uzdignu glavu i ponosno mi kaže.

-Nemoj me žaliti. Ni ja ne žalim sam sebe. Žalim njih.

-Pa, što ste mogli učiniti?

-Ništa, ništa nisam mogao učiniti ali nisam se ni usuđivao tada misliti, mogu li što učiniti. Čak tada, nisam ni najmanje sažalijevao te moje putnike, znao sam, dobili su ono što im i pripada. Njihova kazna njihova je zasluga, tako mi je jednom rekao netko. A ja, ja sam ih samo prevezio. U nastavku večeri potpuno je zanijemio.

Po povratku uredniku sam predložio i nastavak priče o Tončiju, no, on se nije s tim prijedlogom složio.

-Ostavimo te događaje po strani. Neka se povjesničari bave time. Mi smo novinari, nas zanimaju vijesti.

Ipak, vrag mi nije dao mira i postupno sam, teško i dosta naporno počeo prikupljati podatke o tajanstvenom brodu i kapetanu. Nije bilo nikakvih tajni. Zna se koji je brodić za potrebe službe prevozio golootočane i koji su pojedinci bili u pratnji i tko je bio od posade na brodu. I što s tim? Od svega najtrajniji je otočić na kome se preodgoj odvijao. Ponekad se sjetim priče koju sam za vlastite potrebe izmislio, naime, u tramvaju, u vlaku, u avionu, na brodu, evo pored tebe sjedi netko čiji je otac ili djed zaglavio na otoku, a odmah ispred tebe sjedi sin ili unuk njihovih pratitelja, a tu s desne ili lijeve strane, potomak je nekoga od brodske posade. I opet su svi na okupu, to se jedinstvo ne može raspasti.

Doista, sve je moguće, a oni svoju povezanost ne vide, ne znaju, ne osjećaju, a kako su samo povezani, ta se krvna veza ne može isprati.

Utopljen u kaosu redakcijskih zadataka jedva sam primjetio pismo, pismo kapetana Tončija.

Poziva me k sebi. I otišao sam ni sam ne znajući što ću čuti.

Tonči je bio teško bolestan, iscrpljen, očito na kraju svoga puta. Obradovao se je kada me opazio. Podigao se malo u postelji i rekao mi slabim glasom.

-Hvala. Drago mi je što se vidimo. Kao što vidite, ja odlazim, a oni, oni su...-

-Oni?

- Oni su ostali. Sjećam ih se cijeli život. Uvijek sam čuo te tupe zvukove kada tijelo padne u potpalublje, njihove molbe, jecaje, koliko samo jauka.

Ne mogu si oprostiti što sam u tome sudjelovao. Nikome nisam mogao reći niti riječ. Oni su tamo ostali i patili a ja sam se mirno vraćao brodom i samo pazio na morske struje, čekajući iznova novu pošiljku.

-Koliko ih je bilo?

-Dovoljno da nikada ne zaboravim.

Dovoljno da pamtim zauvijek.

-Mogu li vam nekako pomoći?

-Hm, napišite priču o meni, ako želite ne morate spomenuti moje ime, ali moje riječi, moja sjećanja, bit će spomen na ono što nisam ja, ali tko je mogao

odbiti, tko je mogao ne poslušati, tko je mogao oglušiti se na njihovu naredbu. Ja sam ih samo vozio i silno sam bio sretan što nisam u potpalublju. Pozdravio sam se s umirućim čovjekom i zakoračio u noć. Nimalo svježine, visoka temperatura. Možda je Tonči već sada otišao, što će biti kada ih ponovno sretne?

Miroslav Pelikan